

MUSIKKMAGASIN

Klassisk

®

AKSJON FOR
NORSK MUSIKKARV

FRANZ SCHREKER

SALONENS WIEN

JO STRØMGREN

MATHIAS EICK

MEDICI.TV

EKSKLUSIVT INTERVJU MED

Riccardo Muti

1/2009 11. utgave av klassisk.no

INTERPRESS NORGE

NYTT PÅ CD · BØKER · NYTT PÅ DVD

74

66

88

INNHOLD

- 10 **Riccardo Muti**
18 Wien - City of Dreams
- 22 **Franz Schreker, uteglemt komponist**
26 Noter og unoter
36 Jo Strømgrens klassiske favoritter
- 40 **TrondheimSolistene**
44 Agathe Backer Grøndahl
- 46 **Aksjon for norsk musikkarv**
50 Nytt på CD
- 62 **Lebrecht: Den rasende regissøren**
64 Debatt
- 66 **En annerledes koreograf**
70 medici.tv
- 74 **Stemmen fra Litauen - Violeta Urmana**
78 Mathias Lick
82 En intellektuell, egoistisk greie
- 88 **I bil til operaens Spania**
92 Nytt på DVD
96 Baker om musikk

NORSK KULTURRÅD

Sjefredaktør: Mona Levin - **Redaksjonsråd:** Marit Gaasland, Hilde Holbæk Hansen, Minna Levin - **Skrivere:** Martin Anderson, Magnus Andersson, Olav Gjenged, Pina Anna Fransen, Hilde Holbæk Hansen, André Jernan, Neil Jones, Anne B. Klungsøys, Norman Lebrecht, Mona Levin, Raphael Mustel, Bjarne Narum, Elisabeth Rechorst, Fredrik Røiser, Terje Strøm-Olsen - **Konsulent:** Kjetil Gjessing - **Design/layout/grafisk produksjon:** Allregio Reklametyrå, Sandefjord - **Foto:** Silvia Leli, Richard Haughton/Philharmonia Orchestra, Universal Edition Vienna, Åsa Maria Kolmhusen/ECM Records, EMI, Foto Bjørte Bergius/Hermandsen, MIC/Isbeth Risses, Nick Twang, Dren Ugelstad/NTING 2007, Dan Forsberg, Felix Brödel/Deutsche Grammophon, Mami Oshohaki, Erik Berg, Lesley Leslie Spinks, TrondheimSolistene, MIC, F. Birber/Srieg Arkivene, UNO, Opera Island, Jo Strømgren Kompani/Knut Bry, medici.tv, Christine Schneider, Antonio Ruffill, André Jernan, Tone Harden, Knut Urler, Neil Jones m.fl. - **Forsidefoto:** Julia Lelli - **Henvendelser til redaksjonen:** e-post: klassisk@mezzomedia.no eller Klassisk Musikkmagasin, Pb. 11, 3201 Sandefjord - **Annonser:** Marim Olsen, e-post: marim@mezzomedia.no - **Trykk:** OZ Gruppen AS - **Ansvarlig utgiver:** Mezzo Media AS, Morten Olsen - Tlf: 33 42 11 75, Faks: 33 42 11 73 - **Abonnement:** klassisk@mezzomedia.no eller Klassisk Musikkmagasin, Pb. 11, 3201 Sandefjord.

Stemmen

fra Litauen

VIOLETA URMANA ER EN AV DE MEST OPPSIKTSVEKKENDE SOPRANENE I DE I
NYE MILLENNIET. PRESTISJETUNGE TLAI RF RUNDT I VERDEN INVI IFRER HENNE
III. Å SYNGE UNDER BERØMTE DIRIGENTER OG SAMMEN MED ANDRE STORE
SANGERE. SELV SIER URMANA AT HUN HAR PLANLAGT SIN PROFESJONELLE
KARRIERE NØYE.

Jeg debuterte sent, men i det riktige øyeblikk. Det er nødvendig å trekke så hardt på gassen, og en fordel å kunne bruke sin energi på å forbedre stemmen, sier hun, og nevner også hovedpunktet i sine begynerstudier hjemme i Litauen.

– Til å begynne med spilte jeg piano og tok diplomeksamen ved Litauens Musikkakademi i Vilnius. Jeg var ingen dårlig pianist, men etter min første eksamen, ga jeg opp klaveret og begynte å synge i stedet. I fem år studerte jeg sammen med en medstudent fra en italiensk skole.

I 1991 forlot Violeta Urmana Vilnius og flyttet til Tyskland for videre studier. I 1993 var alt klapper og klare, og hun debuterte som sanger etter en rekke tilfeldige og skjebnebestemte møter.

Det var et spørsmål om å treffe de riktige menneskene. Med riktige mennesker mener jeg folk som tror på deg og oppmuntret deg til å synge. Min filosofi er at man bare kan utvikle seg ved å synge hele tiden.

TILFELDIGHETENES SPILL

Crème de la crème blant skjebnemøtene kom til å omfatte samarbeid med dirigenten Riccardo Muti. Violeta Urmana forteller at han støttet henne fra første øyeblikk, og at han oppfordret henne til å synge roller hun var redd for å påta seg.

Men hver gang jeg opplevde en nedtur, oppmuntret han meg til å fortsette og gjentok at han trodde på

meg, forteller hun, og gleder seg til det kommende samarbeidet med Muti i 2009, i Verdis *Attila* på Metropolitan i New York.

Med Claudio Abbado sang hun først i Beethovens 9., deretter i Wagners *Parafal* i Salzburg, Edinburgh og Lucerne.

Jeg ser tilbake på Abbados profesjonalisme med stor glede. Kjemien vår var utmerket, og etter hvert var jeg i stand til å forutse hva han kom til å gjøre. Du har følelsen av å fly over musikken når du arbeider sammen med ham. Gestene hans er ikke alltid klinkende klare, men det spiller liten rolle. Du trenger faktisk bare å huke øynene og følge rytmen i ansikten. Ikke alt er synlig.

Listen over skjebnemøtene omfatter også samarbeidet med Daniel Barenboim – "selv om det er vanskelig å fastsette noen dato for å arbeide sammen" – og Zubin Mehta, "som er selve innbegrepet av en hyllest til sangen. Han makter også å vise hvor mye glede det kan være i musiseringen."

FRA MEZZO TIL SOPRAN

Violeta Urmans profesjonelle karriere er ganske enestående. Hun begynte faktisk som mezzosopran, og ble så gradvis trukket mot sopranroller. Muti la henne synge rollen *Ifigenia i Aulis* – operaen som åpner La Scala-sesongen i 2002 – og "valgte" Urmana som sopran. I virkeligheten hadde hun allerede ønsket å forlate mezzo-rollene da hun sang prinsesse

Iboli i *Don Carlos* – en stor og utfordrende rolle.

– Allikevel var jeg sjalu på dronning Elizabeth, på hennes guddommelige fraser som jeg sang med i fra garderoben i siste akt! sier sangerinnen, som etter at hun ble sopran, har sunget 26 roller.

Enkelte kritikere synes at jeg har mistet noe av klangfargen, men det synes ikke jeg. Tvert imot, føler jeg at noe er tilført klangfargen min.

FEDRELANDSKJÆR

Violeta Urmana ble født i Marijampol, en liten by som ligger rundt 140 km fra Vilnius. Hun er sterk og stolt, innbegrepet av den litauiske sjel. Nå bor hun dels i München og dels i en liten sør-italiensk by der hun kan trekke seg tilbake og hvile ut, og der hun giftet seg med den italienske tenoren Alfredo Nigro. Litauen vil alltid være hennes kjære hjemland og følelsen er gjensidig; i 2004 ble hun oppfordret til å stille til valg som presidentkandidat i Litauen etter at president Rolandas Paksas ble avsatt.

– Mannen min fikk ikke sove fordi han var så redd for karrieren min. Jeg kunne jo ikke ha arbeidet så hardt som sanger som jeg ellers ville gjort, sier Violeta Urmana som bare ved å ha vurdert tilbudet, viste sin kjærlighet til hjemlandet.

Vi litauere er representanter for en liten nasjon. Vi har alltid måttet forsvare vår kultur og vårt språk, og det har gjort oss sterke. Jeg berndrer

også den holdningen litauere utviser når det gjelder frigjøringen fra Russland – et kritisk tema. Litauerne sto sammen og viet all energi til det å bli uavhengige, sier Urmana, men legger til et lite hjertesukk om at «hisse kvalitetene dessverre mangler nå da landet endelig har fått sin frihet og uavhengighet, og innbyggernes felles satsning er nødvendig for landets beste.»

Hun roser det litauiske musikkundervisningssystemet, skjønt hun gir uttrykk for bekymring for svakelsen av sangstimene – de som er basis for den store koraltradisjonen i landet. Hun er også engstelig for at hele systemet en dag kan falle sammen.

At vi nå mangler penger og kultur, representerer myndighetenes prioriteter. Folk har imidlertid lært seg ikke å vente noen gaver fra styresmaktene, og de har selv begynt å ta visse initiativ overfor private sponsorer og å støtte et kulturprogram som alltid har vært viktig for oss. Så er det opp til oss alle å videreføre resultatene av slike initiativ i 2009, da det er Vilnius' tur til å være europeisk kulturhovedstad.

NORDISK ALVOR

På grunn av sin dype fedrelandskjærlighet, har Violeta Urmana avstått fra å synge russiske komponister.

Litauen er så lite at enkelte mennesker ser på innbyggerne som russere. Derfor konsentrerte jeg meg om det italienske og tyske repertoaret. Nå har jeg innsett hvor mye jeg setter pris på komponister som Rakhmaninov, sier sangerinnen, som også peker på at nord-europeere tar tilværelsen mer på alvor enn folk i andre europeiske land. I synet på oppbyggingen av kunstnerkarrierer, er mangelen på seriositer i Europa åpenbar, selv i de mest anerkjente plateselskapene.

I Norden er det slik at enten kan du synge eller du kan ikke synge, sier Urmana, og hun gjør meg stum når hun forteller om enkelte opplevelser hun har hatt i teatret.

Jeg elsker arbeidet mitt, og jeg kan bare utføre det når jeg tar det på alvor. Det gjør meg nervøs når enkelte

kolleger tuller rundt på scenen, for eksempel vender ryggen til publikum, skjærer grimaser til hverandre og faller ut av rollen. Slikt er ufattelig for meg, og jeg avviser slik oppførsel. Jeg er ingen sirkusartist. Misunnelse, arroganse og ønsket om å være i sentrum for all oppmerksomhet, står på agendaen i vårt miljø. Slik middelmådighet tolererer jeg ikke, og heller ikke hvordan det gjør musikkvaliteten middelmådig. Jeg ønsker meg mere alvor, sier Urmana, og forteller en utrolig historie.

For noen få år siden, ved en konsert i et teater hvor jeg aldri mer vil sette mine ben, hadde noen helt oppvaskemiddel i vænnglasset mitt. Mellom to numre, drakk jeg en slurk. Så oppdaget jeg vaskemiddelblassen like ved burdet mitt. Nei, jeg tror ikke at det var en tilfeldighet.

ALFREDO OG VIOLETA

Violeta Urmana synger på verdens mest berømte scener, og selv om alle teatre har sine problemer, mener hun at de mest effektive og best organiserte er Metropolitan, La Scala og

Covent Garden. Hun har en forkjærlighet for La Scala, spesielt for den ene forestillingen, *Ifigonia i Aulis*. Ikke bare ble den et springbrett for hennes karriere som sopran, men det var i den operaen hun møtte tenoren som skulle bli hennes ektemann, Alfredo Nigro.

– Han var en ung sanger ved Accademia della Scala. I begynnelsen, mens vi ennå sværmet for hverandre, lo vi mye av betydningen av navnene våre – Alfredo og Violeta – det elskende paret i *La Traviata*. I 2004 sang vi jevnlig sammen; *Tristan* i Roma, *Macbeth* i Sevilla og ved en serie konserter. Problemet er at mens han er en lyrisk tenor er jeg en dramatisk sopran – det gjør det vanskelig å synge sammen.

Urmana er på toppen nå. Hun har trumfkort nok til å kunne oppføre seg som en diva.

– Arbeidet vårt er vanskelig. Det er en dårlig idé å bruke sin energi på å skape et bilde av seg selv som det så må brukes nye krefter på å vedlikeholde hele tiden.

Øversatt fra engelsk av Mona Levin

Foto: Anthea Sany

Fra Parsifal i Gran Teatre del Liceu (2005), med Urmana i rollen som Kundry og Plácido Domingo som Parsifal.